

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 5a/2022

pentru controlul constituționalității articolelor 15² alineatele (1) și (2), 41 și 42 din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii și a articolului II alin. (3) din Legea nr. 208 din 6 decembrie 2021 pentru modificarea Legii nr.156/1998 privind sistemul public de pensii

(vârsta de pensionare, stagiul de cotizare și pensia anticipată pentru carieră lungă)

CHIȘINĂU

6 septembrie 2022

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Dumitru Avornic, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 13 ianuarie 2022,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 6 septembrie 2022, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea depusă la Curtea Constituțională la 13 ianuarie 2022, în baza articolelor 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, de dnele Reghina Apostolova și Marina Tauber, deputate în Parlamentul Republicii Moldova.

2. Autoarele sesizării îi solicită Curții Constituționale să verifice constituționalitatea articolelor 15² alineatele (1) și (2), 41 și 42 din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii și a articolului II alin. (3) din Legea nr. 208 din 6 decembrie 2021 pentru modificarea Legii nr.156/1998 privind sistemul public de pensii.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

3. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 47

Dreptul la asistență și protecție socială

(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

4. Prevederile relevante ale Legii nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii sunt următoarele:

Articolul 15²

Pensia anticipată pentru carieră lungă

„(1) Dreptul la pensie anticipată pentru carieră lungă se acordă persoanelor care au realizat un stagiul contributiv de cotizare cu 5 ani pentru bărbați și cu 3 ani pentru femei mai mare decât cel prevăzut la art.42 alin.(1).

(2) La calcularea stagiului de cotizare necesar acordării pensiei anticipate pentru carieră lungă nu se iau în calcul perioadele necontributive prevăzute la art.5 alin.(2).

(3) Cuantumul pensiei anticipate pentru carieră lungă se stabilește în aceleași condiții în care se stabilește cel al pensiei pentru limită de vârstă.

(4) Pensia anticipată pentru carieră lungă se acordă de la data depunerii cererii.

(5) La data îndeplinirii cumulative a condițiilor pentru acordarea pensiilor pentru limită de vârstă prevăzute la art.15 alin.(1) se acordă, la cerere, pensie pentru limită de vârstă prin adăugarea perioadelor necontributive asimilate și a celor contributive.”

Articolul 41

Vârstele de pensionare

„(1) Începând cu 1 iulie 2019, se stabilește vârsta standard de pensionare de 63 de ani pentru bărbați și, începând cu 1 iulie 2028, vârsta standard de pensionare de 63 de ani pentru femei. Atingerea acestor vârste se realizează prin creșterea anuală a vârstelor standard de pensionare, conform eșalonării prevăzute în tabelul nr.2.

Tabelul nr.2

De la 1 iulie	Vârsta standard de pensionare	
	Bărbați	Femei
2017	62 ani 4 luni	57 ani 6 luni

DECIZIE DE INADMISSIBILITATE A SESIZĂRII NR. 5A/2022

2018	62 ani 8 luni	58 ani
2019	63 ani	58 ani 6 luni
2020	63 ani	59 ani
2021	63 ani	59 ani 6 luni
2022	63 ani	60 ani
2023	63 ani	60 ani 6 luni
2024	63 ani	61 ani
2025	63 ani	61 ani 6 luni
2026	63 ani	62 ani
2027	63 ani	62 ani 6 luni
2028	63 ani	63 ani

(2) De la 1 iulie 2017, pentru femeile care au născut și educat până la vârsta de 8 ani cinci și mai mulți copii se aplică vârstele standard de pensionare conform tabelului nr.2, diminuate cu 3 ani.

(2¹) Pentru persoanele care au realizat stagiul de cotizare în condiții deosebite de muncă cel puțin 10 ani compleți, vârsta standard de pensionare stabilită în tabelul nr.2 se diminuează conform tabelului nr.2¹. Lista locurilor de muncă în condiții deosebite, în temeiul căreia se acordă pensie pentru limită de vârstă în condiții avantajoase, precum și modul de aplicare a acestei liste se aprobă de Guvern.

Tabelul nr.2¹

Stagiul de cotizare realizat în condiții deosebite de muncă (ani împliniți)	Reducerea vârstei standard de pensionare prevăzute în tabelul nr.2
10	5 ani
11	5 ani 6 luni
12	6 ani

DECIZIE DE INADMISSIBILITATE A SESIZĂRII NR. 5A/2022

13	6 ani 6 luni
14	7 ani
15	7 ani 6 luni
16	8 ani
17	8 ani 6 luni
18	9 ani
19	9 ani 6 luni
20 de ani și mai mult	10 ani

Articolul 42
Stagiul de cotizare

(1) Se stabilește stagiul complet de cotizare de 34 de ani: pentru bărbați începând cu 1 iulie 2018, iar pentru femei începând cu 1 iulie 2024, conform eșalonării prevăzute în tabelul nr.5.

Tabelul nr.5

De la 1 iulie	Stagiul complet de cotizare	
	Bărbați	Femei
2017	33 ani 6 luni	30 ani 6 luni
2018	34 ani	31 ani
2019	34 ani	31 ani 6 luni
2020	34 ani	32 ani
2021	34 ani	32 ani 6 luni
2022	34 ani	33 ani
2023	34 ani	33 ani 6 luni
2024	34 ani	34 ani

(2) Se stabilește stagiul special de cel puțin 10 ani atât pentru bărbați, cât și pentru femei, realizat în condiții deosebite de muncă conform art.41 alin.(2¹), cu condiția realizării unui stagiul complet de cotizare prevăzut în tabelul nr.5.

(3) Stagiul special se include la determinarea dreptului la pensie cu condiția că persoanele specificate la alin.(2) au fost ocupate în aceste lucrări ziua completă de muncă.

5. Prevederile relevante ale Legii nr. 208 din 6 decembrie 2021 pentru modificarea Legii nr.156/1998 privind sistemul public de pensii sunt următoarele:

„[...]”

Articolul II. – [...]

(3) Legea nr. 231/2020 pentru modificarea Legii nr.156/1998 privind sistemul public de pensii (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2020, nr. 353–357, art. 268) se abrogă.

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autoarelor sesizării

6. Autoarele sesizării menționează că prin Legea nr. 290 din 16 decembrie 2016 Parlamentul a stabilit vârsta standard de pensionare de 63 de ani, care se aplică bărbaților începând cu 1 iulie 2019, iar femeilor începând cu 1 iulie 2028. De asemenea, legislatorul a stabilit stagiul complet de cotizare de 34 de ani, care se aplică bărbaților începând cu 1 iulie 2018, iar femeilor începând cu 1 iulie 2024.

7. Ulterior, la 16 decembrie 2020, legislatorul a adoptat Legea nr. 231, care prevedea reducerea vârstei standard de pensionare la 62 de ani în cazul bărbaților și la 57 de ani în cazul femeilor și, totodată, reducerea stagiului complet de cotizare la 33 de ani în cazul bărbaților și la 30 de ani în cazul femeilor. Această modificare urma să intre în vigoare la 1 ianuarie 2022. Totuși, până la intrarea în vigoare a modificărilor, legislatorul a adoptat Legea nr. 208 din 6 decembrie 2021, prin care a abrogat Legea nr. 231 din 16 decembrie 2020 și a restabilit vârsta standard de pensionare de 63 de ani și stagiul complet de cotizare de 34 de ani stabilite anterior prin Legea nr. 290 din 16 decembrie 2016.

8. În acest sens, cu privire la articolele 41 și 42 din Legea privind sistemul public de pensii și articolul II alin. (3) din Legea nr. 208 din 6 decembrie 2021, autoarele sesizării consideră că prin modificarea vârstei standard de pensionare și a stagiului complet de cotizare Parlamentul a diminuat garanțiile sociale stabilite anterior prin Legea nr. 231 din 16 decembrie 2020. Autoarele susțin că majorarea vârstei de pensionare și a stagiului complet de cotizare restrânge dreptul cetățenilor de a beneficia

de prestațiile sociale stabilite anterior prin legea abrogată, având în vedere că legea în discuție a generat o speranță legitimă în acest sens.

9. De asemenea, autoarele sesizării notează că prin majorarea vârstei standard de pensionare și a stagiului complet de cotizare autoritățile au înrăutățit semnificativ calitatea vieții, fapt inadmisibil într-un stat de drept, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui reprezintă valori supreme și trebuie garantate.

10. Cu privire la articolul 15² alineatele (1) și (2) din Legea privind sistemul public de pensii, care prevede dreptul la pensie anticipată pentru carieră lungă în cazul realizării unui stagiou contributiv de cotizare cu cinci ani pentru bărbați și cu trei ani pentru femei mai mare decât stagiul complet de cotizare, autoarele sesizării menționează că acest drept este iluzoriu. În susținerea acestei afirmații, autoarele sesizării notează că femeile care au absolvit o instituție de învățământ superior și au îngrijit cel puțin un copil până la vârsta de trei ani nu pot avea un stagiou de cotizare de 37 de ani. În teorie, de acest drept ar putea beneficia doar femeile care vor munci toată viața, fără a absolvi vreo instituție de învățământ superior și fără a avea copii. Și în acest caz, femeile ar putea beneficia de acest drept aproximativ doi sau trei ani, având în vedere speranța de viață în cazul femeilor. În concluzie, autoarele sesizării consideră că această prevedere este discriminatorie, iluzorie și nu corespunde principiului accesibilității legii.

11. Prin urmare, autoarele sesizării consideră că prevederile contestate contravin articolelor 1 alin. (3), 4, 16, 46, 47, 54 și 126 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

12. Examinând admisibilitatea sesizării, Curtea constată următoarele.

13. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a Legii nr. 156 din 14 octombrie 1998 și a Legii nr. 208 din 6 decembrie 2021, ține de competența Curții Constituționale.

14. Conform articolului 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și articolului 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, deputații în Parlament au competența de a sesiza Curtea Constituțională.

15. Obiectul sesizării îl constituie articolele 15² alineatele (1) și (2), 41 și 42 din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii și articolul II alin. (3) din Legea nr. 208 din 6 decembrie 2021 pentru modificarea Legii nr.156/1998 privind sistemul public de pensii. Prevederile contestate nu au constituit anterior obiect al controlului de constituționalitate.

16. Autoarele sesizării susțin că prevederile contestate sunt contrare articolelor 1 alin. (3) [*preeminența dreptului*], 4 [*drepturile și libertățile omului*], 16 [*egalitatea*], 46 [*dreptul la proprietate privată și protecția acesteia*], 47 [*dreptul la asistență și protecție socială*], 54 [*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*] și 126 [*economia*] din Constituție.

17. Cu privire la incidența articolelor 1 alin. (3) și 4 din Constituție, Curtea reține că, în acest caz, ele comportă un caracter general și nu pot constitui reperi individuale și separate (a se vedea DCC nr. 70 din 26 mai 2022, § 16 și jurisprudența citată acolo). Totodată, cu privire la articolele 16 și 54 din Constituție, Curtea reiterează că acestea nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorul sesizării trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile fundamentale (a se vedea, de exemplu, DCC nr. 177 din 23 noiembrie 2021, § 37).

18. Cu privire la incidența articolului 126 din Constituție, autorii sesizării nu au motivat contrarietatea dispozițiilor contestate cu norma constituțională nominalizată. În situații similare, Curtea a notat că simpla trimitere la un text din Constituție, fără explicarea pretensei neconformități cu acesta a prevederilor legale contestate, nu echivalează cu un argument (HCC nr. 12 din 6 aprilie 2021, § 31 și jurisprudența citată acolo). Prin urmare, acest capăt al sesizării este inadmisibil.

19. Cu privire la incidența articolului 46 din Constituție, Curtea a precizat în jurisprudența sa că un drept social poate fi protejat în baza articolului 46 din Constituție și, respectiv, al articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului numai în cazul în care dreptul social respectiv este dobândit și are o valoare economică (HCC nr. 11 din 26 mai 2022, § 42). Articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană se aplică numai bunurilor existente ale unei persoane și nu creează un drept de a dobândi proprietate. Astfel, un venit viitor nu poate fi considerat un „bun” decât în cazul în care a fost deja câștigat sau face obiectul unei creanțe certe (a se vedea *J.B. și alții v. Ungaria* (dec.), 27 noiembrie 2018, § 99).

20. În această cauză, autoarele susțin că Legea nr. 231 din 16 decembrie 2020, care prevedea reducerea vârstei standard de pensionare și a stagiului complet de cotizare, a generat o speranță legitimă în privința prestațiilor sociale. Autoarele notează că abrogarea legii în discuție a făcut incident articolul 46 din Constituție. Sub acest aspect, Curtea notează că, deși pe 16 decembrie 2020 legislatorul a adoptat Legea nr. 231 care prevedea reducerea vârstei standard de pensionare și a stagiului complet de cotizare, autoarele sesizării nu pot pretinde că au un drept social dobândit, în sensul articolului 46 din Constituție, de vreme ce până la intrarea în vigoare a modificărilor în discuție acestea au fost abrogate prin Legea nr. 208 din 6 decembrie 2021. De altfel, nu poate exista o așteptare legitimă în situațiile în care persoanele se bazează pe o prevedere legală care nu a intrat în vigoare (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Zamoyski-Brisson v. Polonia*, (dec.), 12 septembrie 2017, § 78). Prin urmare, Curtea reține că, în acest caz, articolul 46 din Constituție nu este incident.

21. Cu privire la incidența articolului 47 din Constituție, autoarele consideră: (i) că majorarea vârstei standard de pensionare și a stagiului complet de cotizare reprezintă o înrăutățire semnificativă a calității vieții și (ii) că dreptul la pensie anticipată pentru carieră lungă este iluzoriu.

22. Cu privire la primul aspect, Curtea confirmă că Legea nr. 231 din 16 decembrie 2020 prevedea reducerea vârstei standard de pensionare și a

stagiului complet de cotizare. Totuși, așa cum a menționat la § 20 *supra*, aceste modificări nu au intrat în vigoare, ele fiind abrogate prin Legea nr. 208 din 6 decembrie 2021, care a restabilit vârsta standard de pensionare și stagiul complet de cotizare stabilite anterior prin Legea nr. 290 din 16 decembrie 2016. Prin urmare, autoarele sesizării nu pot pretinde că legislatorul a majorat vârsta standard de pensionare și stagiul complet de cotizare și, în consecință, a agravat în mod semnificativ calitatea vieții.

23. În al doilea rând, Curtea notează că dispozițiile articolelor 41 și 42 din Legea privind sistemul public de pensii stabilesc o creștere treptată a vârstei standard de pensionare și a stagiului complet de cotizare. Curtea observă că reforma vârstei de pensionare și a stagiului de cotizare fac parte dintr-o serie de măsuri orientate spre majorarea vârstei generale de pensionare și a stagiului de cotizare necesar pentru stabilirea dreptului la pensie [a se vedea articolele 41 alin. (1) și 42 alin. (1) din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998].

24. Curtea reține că această măsură nu este arbitrară sau greșită mod manifest, încadrându-se în marja discreționară recunoscută legislatorului în domeniul protecției sociale (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 29 din 22 noiembrie 2018, § 55; HCC nr. 30 din 23 septembrie 2021, § 71). Deși cerința vârstei standard de pensionare lasă loc de discuții cu privire la cea mai bună soluție, nu ține de competența Curții să decidă în această materie (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 175 din 23 noiembrie 2021, § 25).

25. Cu privire la cel de-al doilea aspect, Curtea observă că dispozițiile articolului 15² alineatele (1) și (2) din Legea privind sistemul public de pensii reglementează posibilitatea persoanelor de a beneficia de dreptul la pensie anticipată pentru carieră lungă în cazul acumulării unui stagiul contributiv de cotizare cu cinci ani pentru bărbați și cu trei ani pentru femei mai mare decât stagiul complet de cotizare, prevăzut de articolul 42 alin. (1) din Legea citată. Autoarele sesizării consideră că acest drept este iluzoriu și discriminatoriu, având în vedere Hotărârea Curții Constituționale nr. 27 din 20 decembrie 2011.

26. Curtea nu consideră că dreptul la pensia anticipată pentru carieră lungă este iluzoriu, de vreme ce acesta permite persoanelor care nu au acumulat vârsta necesară pentru pensionare să beneficieze de pensie în baza stagiului de cotizare acumulat. Cu privire la caracterul disproporționat al stagiului contributiv de cotizare de cinci ani în cazul bărbaților și de trei ani în cazul femeilor, suplimentar stagiului complet de cotizare stabilit la articolul 42 alin. (1) din Lege, Curtea reține că această măsură nu este arbitrară sau greșită în mod manifest și se încadrează în marja discreționară recunoscută legislatorului în domeniul protecției sociale.

27. Referitor la caracterul discriminatoriu al măsurii contestate, Curtea constată că autoarele sesizării nu au argumentat incidența articolului 16 din Constituție.

28. Prin urmare, pe baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) lit. a), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea pentru controlul constituționalității articolelor 15² alineatele (1) și (2), 41 și 42 din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii și a articolului II alin. (3) din Legea nr. 208 din 6 decembrie 2021 pentru modificarea Legii nr.156/1998 privind sistemul public de pensii, depusă de doamnele Reghina Apostolova și Marina Tauber, deputate în Parlamentul Republicii Moldova.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

*Chișinău, 6 septembrie 2022
DCC nr. 111
Dosarul nr. 5a/2022*